

KS. ZBIGNIEW ZAREMSKI*

WŁOCŁAWEK-TORUŃ

Rodzina w nauczaniu papieży po Soborze Watykańskim II. Wybór dokumentów – Vademecum, opracował Mateusz Potoczny, Seria: Nauczanie Papieskie 1, Kamień Śląski 2015, s. 460.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2015.046>

„Rodzina stanowi kolebkę i najskuteczniejsze narzędzie humanizacji i personalizacji społeczeństwa: współpracuje w pełni i w sposób sobie tylko właściwy w budowaniu świata, czyniąc życie naprawdę ludzkim, zwłaszcza przez to, że strzeże, zachowuje i przekazuje cnoty oraz „wartości” (FC 43). Stanowi ona, jak to napisał św. Jan Paweł II: „najcenniejsze dobro ludzkości” (FC 1), stąd też los człowieka, świata nierozzerwalnie związany jest z jej istnieniem i pomyślnością. Kościół od zawsze głosił prawdę o małżeństwie oraz rodzinie. Przypominał przy tym z determinacją o boskim pochodzeniu człowieka i jego powołaniu do życia we wspólnocie małżeńskiej oraz sakramentalnym przymierzu małżeństwa.

---

* Ks. Zbigniew Zaremski – kapłan diecezji włocławskiej; ukończył Wyższe Seminarium Duchowne we Włocławku w 1993 r.; absolwent Instytutu Teologii Pastoralnej KUL w Lublinie; doktor habilitowany nauk teologicznych – specjalność teologia pastoralna; adiunkt w Katedrze Teologii Praktycznej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; prodziekan ds. nauki (2008 –2012), prodziekan ds. dydaktycznych i studenckich (2012–)

Bożą prawdę o małżeństwie i rodzinie przybliży recenzowana publikacja opracowana przez ks. dra Mateusza Potoczno, pracownika naukowego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Opolu. Publikacja ta stanowi niezwykle cenne kompendium wiedzy na temat małżeństwa i rodziny. Ukazuje się ona w serii: Nauczanie Papieskie (1) Instytutu Badań Nauczania Papieskiego przy Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Kamieniu Śląskim. Słowo zachęty do lektury tejże pozycji na samym początku skierował biskup opolski Andrzej Czaja, wyrażając nadzieję, że „będzie stanowiła istotną pomoc dla wszystkich, którym droga jest rodzina, jej umacnianie i rozwój” (s. 6).

Autor omawianego opracowania postanowił skorzystać z bogactwa kościelnego nauczania i przybliżyć współczesnemu czytelnikowi wypowiedzi posoborowych papieży, a mianowicie: bł. Pawła VI, Jana Pawła I, św. Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka. Jak zaznaczył we wstępie: „Dokumenty papieskie ostatnich dziesięcioleci przeniknięte są nauką dotyczącą fenomenu rodziny uformowanej zgodnie z zamysłem Stwórcy. Choć z pozoru refleksja teologiczna nad tematyką rodzinną może wydawać się monotonna papieże ukazali i wciąż ukazują niezwykle bogactwo i głębię jaką niesie w sobie ta podstawowa komórka społeczna. Niemal każdy dokument i każde przemówienie dotyczące tej kwestii niesie niezwykle skondensowaną dawkę nauki i szeroko ujętych wskazań dla rodzin oraz duszpasterzy i wszystkich ludzi dobrej woli” (s. 8).

Należy zaznaczyć, że ks. Mateusz Potoczny podjął się bardzo trudnego, czasochłonnego, a przy tym niezwykle twórczego zadania, gdyż przedmiotem jego badań stało się nauczanie papieży od momentu zamknięcia obrad Soboru Watykańskiego II do zakończenia Nadzwyczajnego Synodu Biskupów poświęconego rodzinie (2014). W tym jakże długim czasie, obejmującym prawie 50 lat, papieże wielokrotnie wypowiadali się przy różnych okazjach na temat małżeństwa i rodziny. Sprawom dotyczących rodziny poświęcili wiele czasu i namysłu, czego owocem są wspaniałe i wiekopomne dokumenty, jak chociażby: encyklika Pawła VI *Humanae vitae*, adhortacja *Familiaris consortio* oraz powołane do istnienia instytucje w obronie, a także dla promocji małżeństwa i rodziny. Przede wszystkim należy tutaj wymienić Papieską Radę do spraw Rodziny, Papieską Akademię *Pro Vita* oraz Papieski Instytut Studiów nad Małżeństwem i Rodziną,

jak również, zwołany przez Jana Pawła II w 1980 roku, Synod Biskupów poświęcony zadaniom rodziny we współczesnym świecie i obradujący w 2014 roku XIV Nadzwyczajny Synod Biskupów na temat powołania i misji rodziny w Kościele oraz w świecie współczesnym. Znacząca rola w umacnianiu rodziny przypada także Światowym Spotkaniom Rodzin i Międzynarodowym Kongresom.

W związku z tym, że mamy do czynienia z ogromnym bogactwem nauczania i wielorakimi inicjatywami podejmowanymi przez papieży w okresie posoborowym na rzecz małżeństwa i rodziny, z tym większym uznaniem należy przyjąć dzieło, którego opracowania podjął się ks. Mariusz Potoczny. Dobrze się stało, że publikacja przybrała formę *vademecum* i zawiera zestawienie tekstów, które w sposób zasadniczy podejmują tematykę małżeństwa oraz rodziny, chociaż nie brakuje w niej również dokumentów, które poruszają inną tematykę, lecz integralnie związaną z troską o małżeństwo i rodzinę. Należy zauważyć, że autor, spośród bogactwa nauczania papieży okresu posoborowego, wybrał ponad 1000 tekstów, które w sposób merytoryczny i kompetentny zinterpretował, wydobywając z nich samo sedno dotyczące kwestii małżeńsko-rodziny. Również uwzględniając wymagania współczesnej metodologii poprawnie i zarazem przejrzyście posegregował zebrany materiał, dokumentując przy tym każdy omawiany tekst konkretnym przypisem, umożliwiając czytelnikom dotarcie do materiału źródłowego. Podkreślić należy przy tym staranność i troskę o stronę formalną publikacji. Język książki jest niezwykle komunikatywny, poprawny stylistycznie, a jej lektura łatwa i inspirująca do własnych przemyśleń, a także dalszych badań.

Niewątpliwie walorem pracy jest jej źródłowość. Oparcie bowiem całości podjętego projektu na zgromadzonym materiale źródłowym świadczy o ogromnej wartości przygotowanego dzieła. Dzięki wytrwałej, morderczej pracy redaktora książki oraz zastosowaniu właściwie dobranych metod otrzymujemy cenne opracowanie, omawiające nauczanie bł. Pawła VI (1963–1978), Jana Pawła I (1978), św. Jana Pawła II (1978–2005), Benedykta XVI (2005–2013) i Franciszka (2013) w dziedzinie małżeństwa i rodziny. Kluczową rolę w recenzowanej pracy odgrywa część ostatnia pt.: *Indeks słów kluczowych* (s. 445–458), gdyż dzięki szczegółowo przygotowanemu indeksowi czytelnik z łatwością dotrze do interesującego go zagadnienia.

Publikacja ks. dra Mateusza Potoczego jest pozycją bardzo potrzebną, gdyż przyczynia się do coraz głębszej recepcji nauczania soborowego papieży na temat małżeństwa i rodziny. Stanowi przy tym oryginalne oraz pionierskie opracowanie, które w sposób syntetyczny a zarazem całościowy ukazuje jakże ważne w życiu Kościoła zagadnienie. Można sądzić, że publikacja ta będzie miała szeroki krąg odbiorców, gdyż z pewnością stanie się dobrym przewodnikiem dla tych, którzy są żywo zainteresowani problematyką małżeńsko-rodzinną oraz dla wszystkich troszczących się o dobro rodzin, dziś tak bardzo zagrożone. W obecnych czasach istnieje bowiem wielka potrzeba ciągłego przypominania fundamentalnej prawdy o małżeństwie i rodzinie oraz ukazywania ich właściwej roli. Stąd oczywista potrzeba takiego studium, a także jego ważność na rynku wydawniczym.

Zauważyć należy, że chrześcijanie od zawsze rozumieli wartość małżeństwa i rodziny. Dlatego też odczytując życiowe powołanie starali się ze swoich rodzin czynić „domowy Kościół”. Jednak nigdy nie brakowało w świecie trudności i zagrożeń, które wymierzone były w trwałość małżeństwa i rodziny. Również dzisiaj obserwujemy cały szereg zjawisk wyrastających ze współczesnej materialistycznej wizji człowieka, liberalizmu etycznego, promiskuityzmu czy pozytywizmu prawnego, które stanowią ogromne zagrożenie dla rodziny, podważając zwłaszcza jej wspólnotowy, sakramentalny charakter. Dlatego też w tym kontekście ukazywanie zbawczego planu Bożego realizowanego w małżeństwie, rodzinie oraz prezentacja nauczania Kościoła w tej materii stanowią najlepszą formę obrony i przekazu podstawowej prawdy o nieprzemijającej wartości rodziny. Należy zauważyć, że także w naszej Ojczyźnie, zwłaszcza w związku z debatą wokół gender, *in vitro*, zagadnienia przemocy w rodzinie, owa prawda o małżeństwie chrześcijańskim i rodzinie jest bardzo aktualną, wręcz potrzebną, gdyż umacnia, jak też podnosi na duchu tych wszystkich, którzy czują się osamotnieni, zaszczuci i wyśmiani, a przede wszystkim budzi ona nadzieję na odrodzenie chrześcijańskiej wizji rodziny.

Biorąc pod uwagę powyższe refleksje należy stwierdzić, że publikacja ks. dra Mateusza Potoczego pt. *Rodzina w nauczaniu papieży po Soborze Watykańskim II. Wybór dokumentów – Vademecum* jest pozycją niezwykle aktualną i potrzebną. Spełnia ona, zarówno pod względem merytorycznym, jak też formalnym, wszystkie kryteria opracowania

naukowego, jak również wpisuje się w misję ewangelizacyjno-katechetyczną Kościoła. Z prawdziwą więc satysfakcją i przekonaniem należy rekomendować ją, mając nadzieję, że spełni ona oczekiwania autora oraz tych, którzy będą z niej korzystali, odkrywając prawdę o Bożym zamysle, dotyczącym małżeństwa, ale także rodziny.

ks. Zbigniew Zaremski

